

STORTINGET

Grunnlovsforslag 18

(2023–2024)

Grunnlovsforslag fra Frode Jacobsen

Dokument 12:18 (2023–2024)

Grunnlovsforslag fra Frode Jacobsen om ny § 113 a (om å kodifisere begrensingsadgangen i Grunnlovens menneskerettighetsbestemmelser)

Til Stortinget

Bakgrunn

På bakgrunn av Menneskerettighetsutvalgets rapport i Dokument 16 (2011–2012) har det flere ganger blitt fremsatt forslag om en grunnlovsbestemmelse som gir grunnlag og angir vilkårene for inngrep i Grunnlovens menneskerettighetsbestemmelser, en såkalt «begrensingshjæmnel». Et slikt forslag ble senest behandlet av Stortinget i 2024, jf. Innst. 304 S (2023–2024). Forslaget ble ikke vedtatt.

I tidligere forslag har det blitt foreslått å grunnlovfeste generelle vilkår for inngrep i enkelte av Grunnlovens menneskerettighetsbestemmelser, herunder unntak for i hvilke tilfeller det ikke skal være adgang til inngrep. Når det gjelder menneskerettighetsbestemmelsene som ble vedtatt i 2014, er vilkårene for inngrep til dels ulike, og enkelte rettigheter er absolutte. Vilråene for å gripe inn i rettigheter som eksisterte før menneskerettighetsreformen i 2014, oppstiller videre helt andre terskler og vilkår for inngrep eller begrensninger, f.eks. Grunnloven §§ 97, 100, 105 og 102 første ledd andre punktum.

Menneskerettighetsbestemmelsene som ble innført ved menneskerettighetsreformen i 2014, er basert på forbilder i internasjonale menneskerettighetskonvensjoner som Norge er bundet av. Uten en generell begrensingshjæmnel i Grunnloven har Høyesterett inn-

fortolket en adgang til å gripe inn i disse rettighetene i samme utstrekning og på samme vilkår som følger av de internasjonale forbildene. Hvorvidt et inngrep i en rettighet er lovlig, beror dermed på i hvilken utstrekning og på hvilke vilkår den enkelte rettigheten i Grunnloven tillater inngrepet.

En grunnlovsbestemmelse som angir generelle vilkår for inngrep i flere rettigheter, vil nødvendigvis bli upresis og vil kunne gi opphav til tolkningstvil med utgangspunkt i den gjeldende rettstilstanden. Samtidig mener forslagsstillerne at Grunnloven bør gi uttrykk for at Grunnlovens rettighetsbestemmelser ikke nødvendigvis er absolutte.

Forslaget synliggjør at Grunnlovens rettighetsbestemmelser ikke er absolutte, samtidig som det klargjør at hvorvidt et inngrep i en grunnlovsbeskyttet rettighet er lovlig, nødvendigvis beror på den enkelte rettighetsbestemmelse med det innhold bestemmelsen har etter gjeldende rett.

Med «den enkeltes rettigheter etter Grunnloven» siktes det til samtlige rettigheter som tilkommer den enkelte etter Grunnloven, og ikke bare rettighetene i Grunnloven kapittel E. Avgrensningen er uansett ikke avgjørende, ettersom det må bero på den enkelte grunnlovsbestemmelse hvorvidt den gir rettigheter, og hva som i så fall skal til for å gripe inn i eller begrense disse.

Termen «inngrep» er ment å favne vidt og omfatter også det som vil være naturlig å omtale som begrensninger eller innskrenkninger.

Formuleringen «i den utstrekning og på de vilkår» knytter seg til at det er den enkelte rettighetsbestemmelse som avgjør hvilke inngrep som er lovlige, og vilkårene for dette. Enkelte rettighetsbestemmelser oppstiller absolutte rettigheter, og da vil det tilsvarende ikke være adgang til å gjøre inngrep i noen utstrekning eller på noen vilkår.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g:

Ny § 113 a skal lyde:

Myndighetene kan gripe inn i den enkeltes rettigheter etter Grunnloven i den utstrekning og på de vilkår som følger av den enkelte rettighetsbestemmelse.

–

Styresmaktene kan gripe inn i rettane den einskilde har etter Grunnlova, i den mon og på dei vilkår som følgjer av den einskilde rettsføresegna.

30. september 2024

Frode Jacobsen

Midlertidig